

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

03.03.2025

м. Київ

№ 394

Про завершення експерименту на всеукраїнському рівні за темою «Система наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей-коледж» у грудні 2018 – жовтні 2024 років

Відповідно до пункту 12 розділу II Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12 травня 2023 року № 552 (зі змінами), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07 липня 2023 року за № 1155/40211, наказу Міністерства освіти і науки України від 27 грудня 2018 року № 1459 «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Система наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей-коледж» у грудні 2018 – жовтні 2024 роках», на підставі висновку науково-методичної комісії з інноваційної діяльності сектору дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), позашкільної освіти та виховання Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (протокол від 08 жовтня 2024 року № 33), з урахуванням пункту 1 частини першої статті 22 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», службової записки директора Державної наукової установи «Інституту модернізації змісту освіти», надісланої листом Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» від 22 жовтня 2024 року № 21/8-1748, та листа Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» від 23 жовтня 2024 року № 21/08-1764

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити звіт про завершення експерименту на всеукраїнському рівні за темою «Система наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей-коледж» у грудні 2018 – жовтні 2024 років, що додається.
2. Експеримент за темою «Система наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей-коледж» у грудні 2018 – жовтні 2024 років вважати завершеним.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Кузьмичову Н.

Міністр

Оксен ЛІСОВИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти
і науки України

03.03.2025 № 394

ЗВІТ

про завершення експерименту на всеукраїнському рівні за темою
«Система наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх
педагогів у комплексі «ліцей-коледж»
у грудні 2018 – жовтні 2024 років

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 27.12.2018 року № 1459 «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Система наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей-коледж» проводився експеримент на всеукраїнському рівні у Комунальному закладі Київської обласної ради «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж» та в Центральному інституті післядипломної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України у грудні 2018 – жовтні 2024 років.

Мета дослідження: експериментально перевірити педагогічні умови та модель формування системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей-коледж».

Об'єкт дослідження – система наступності та професійної мобільності в освітньому процесі.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів.

На основі визначеної мети було розроблено й обґрунтовано **завдання експерименту:** проаналізувати теорію і практику з проблеми формування системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів в Україні та зарубіжжі; розробити та впровадити концепцію діяльності комплексу «ліцей-коледж» в умовах Київської області; розробити, апробувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів в освітньому процесі комплексу «ліцей-коледж» та ефективність цільової комплексної програми розвитку комплексу «ліцей-коледж» в межах Київської області; зібрати, апробувати та впровадити комплекс новітніх технологій та методик навчання з проблеми професійної мобільності майбутніх педагогів, педагогічні умови формування системи наступності та професійної

мобільності майбутніх педагогів в освітній діяльності комплексу «ліцей-коледж» в межах Київської області; розробити навчально-методичний, наочний, аудіо-візуальний супровід навчання та методичні рекомендації для закладів освіти України щодо впровадження вітчизняного, зарубіжного досвіду з проблеми формування системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів; сформувати інноваційне середовище в освітньому процесі шляхом упровадження вітчизняного та зарубіжного досвіду, комплексу новітніх технологій навчання у розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів, у здатності їх швидкого реагування на суспільні й освітні інновації та набутті професійної майстерності у процесі проведення студентської педагогічної практики в комплексі «ліцей-коледж» у межах Київської області; визначити рівень сформованості ключових компетентностей та професійної майстерності випускників, а також рівень розвитку їх професійної мобільності.

Експериментальна робота здійснювалася у чотири етапи.

Відповідно до плану роботи закладів освіти та завдань I етапу експерименту було проведено теоретичну, науково-методичну підготовку педагогічних колективів до роботи в інноваційному режимі. Педагогічними колективами коледжу та закладу загальної середньої освіти було здійснено аналіз наукової та психолого-педагогічної літератури, вивчено та проаналізовано педагогічний досвід з обраної проблеми, визначено критерії діагностування розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів, рівень готовності колективів до експериментальної роботи.

Під час I етапу було розроблено нормативно-правове забезпечення експерименту, упорядковано законодавчу, концептуальну базу реалізації предметної наступності між закладами загальної середньої та професійної освіти, визначено концептуальні основи проблеми розвитку професійної мобільності майбутніх вчителів початкової школи. З метою розробки нормативно-правового забезпечення експерименту було внесено корективи до складу науково-методичної ради педагогічного коледжу та плану її роботи. Відповідно до рішення науково-методичної ради коледжу оптимізовано режим функціонування експериментальних закладів освіти, прийнято програму реалізації завдань та розпочато підготовку педагогічних колективів до організації експериментальної діяльності за Програмою дослідження.

За темою комплексного експериментального дослідження було сплановано діяльність двох творчих груп педагогічного коледжу. Перша творча група обрала проблему «Технології розвитку професійної мобільності майбутніх вчителів початкової школи» та спланувала розроблення методичних рекомендацій щодо розвитку професійної мобільності студентів та забезпечення науково-методичного супровіду розвитку професійної мобільності студентів. Друга творча група обрала проблемну тему «Розбудова системи наступності в системі «ліцей-коледж», визначила пріоритетні напрями своєї діяльності: питання розробки концепції предметної наступності «ліцей-коледж», створення збірника програм наступності мистецького профільного

навчання (між закладами загальної середньої та професійної освіти) та подальше їх упровадження в діяльність коледжу та ліцею. У процесі I етапу експериментальної діяльності було визначено критерії діагностування початкового рівня розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів та рівня сформованості системи наступності в комплексі «ліцей-коледж».

До критеріїв визначення розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів віднесено: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний, рефлексивно-оцінний. Упродовж звітнього періоду було налагоджено співпрацю колективу коледжу з науковцями, викладачами закладів вищої освіти, засобами масової інформації, педагогічними колективами закладів вищої освіти-партнерів в Україні, зарубіжжя з проблеми дослідження.

Протягом II (концептуально-діагностичного) етапу учасниками експерименту було розроблено Концепцію формування системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей-коледж». Теоретико-методологічна основа Концепції ґрунтується на положеннях філософії, педагогіки та психології, ґрунтовних працях про організацію професійної підготовки майбутніх фахівців, про формування професійної мобільності майбутніх фахівців та системи наступності в освіті, психолого-педагогічних тенденціях розвитку загальної фахової передвищої освіти та загальної середньої освіти в Україні тощо. Метою Концепції стало розроблення та обґрунтування організаційно-функціональної структури, змістового наповнення, кадрового та управлінського забезпечення моделі «Система наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей-коледж». Протягом етапу було організовано розроблення діагностичного інструментарію, технологічних карт дослідження, до яких увійшли анкети та опитувальники з проблеми визначення рівня професійної мобільності студентів, створено дорожню карту дослідження, було розроблено та апробовано навчально-методичне, методичне, управлінське забезпечення освітнього процесу експериментального закладу освіти.

До критеріїв визначення рівня сформованості системи наступності в умовах «ліцей-коледж» віднесено: мотиваційно-ціннісний, який виявляє рівень мотивів, інтересів, потреб до наступності в допрофесійному (ліцей) та професійному (коледж) навчанні; когнітивно-діяльнісний, що визначає наявність у студентів комплексу до професійних компетентностей, рівень розвитку творчої діяльності майбутніх фахівців; рефлексивно-оцінний, що виявляє рівень сформованості системи наступності в умовах «ліцей-коледж», який доводить якість допрофесійної та професійної підготовки ліцеїстів і майбутніх педагогів, демонструє результати експериментальної діяльності.

Відповідно до програми експериментальної роботи було проведено діагностування. У результаті проведеного поточного діагностування рівня розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у більшості студентів було виявлено базовий рівень розвитку професійної мобільності, що складає

46,8 %, достатній рівень розвитку професійної мобільності проявився у 33,6 % респондентів, і всього 19,6% майбутніх фахівців проявляють його на високому рівні. У результаті проведеного дослідження з виявлення рівня розвитку педагогічної компетентності викладачів виявлено в цілому базовий (36,3%), достатній рівень (41,6%), а також і високий рівень (22,1%) розвитку педагогічної компетентності викладачів з проблеми дослідження. На основі здійснених досліджень визначено актуальні проблеми та напрями подальшої діяльності у пошуку найбільш ефективних методик та технологій розвитку професійної мобільності студентів та зосередження найбільш активної уваги на підборі новітніх форм розвитку здатності студентів адаптуватися до мінливих умов або засобів вирішення поставлених завдань й здатності оперативно освоювати нові знання і вміння, застосовувати їх у своїй діяльності.

Відповідно до завдань Концепції розроблено *Модель системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей-коледж»*, що містить взаємопов'язані компоненти та ґрунтовне навчально-методичне забезпечення для її реалізації. Розроблена *модель системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей-коледж»* включає всі необхідні компоненти організації процесу з розвитку професійної мобільності майбутніх фахівців фахового гуманітарно-педагогічного коледжу, насичення його доцільними технологіями, формами і методами діяльності, визначає шляхи удосконалення діяльності педагогічного коледжу у розвитку професійної мобільності майбутніх фахівців та напрями діяльності педагогічних колективів академічного ліцею та коледжу задля реалізації всіх компонентів моделі в наступній експериментальній та творчо-професійній діяльності коледжу. З метою виконання програми експерименту було проведено апробацію методик і технологій навчання для формування системи наступності та професійної мобільності майбутніх педагогів. Протягом цього етапу було проведено методичні наради адміністрації коледжу та вебінари для викладачів, на яких було проаналізовано можливості спільної діяльності в системі «ліцей-коледж», спрямованої на формування наступності в професійній підготовці майбутніх фахівців, а також складено перспективний план здійснення наступності в системі «ліцей-коледж» щодо удосконалення профорієнтаційної діяльності серед здобувачів освіти.

Упровадження Концепції формування системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей-коледж» здійснювалася на III (формуальному) етапі. За звітний період було апробовано *Модель системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей-коледж»*, а також було експериментально перевірено педагогічні умови формування системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів, розроблено та апробовано науково-методичний супровід формування системи

наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів в умовах коледжу та комплексі «ліцей-коледж».

З метою формування системи наступності в педагогічній та управлінській діяльності коледжу та створення практико-орієнтованого, інноваційного комплексу «ліцей-коледж» протягом етапу було укладено меморандум про співробітництво між комунальним закладом Київської обласної ради «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж» та Шкарівським опорним ліцеєм-гімназією Білоцерківської міської ради. Діяльність новоствореного комплексу «ліцей-коледж» спрямовано на реалізацію нової моделі підготовки фахівців, розвиток професійної мобільності майбутніх педагогів, наближення науково-педагогічної взаємодії та співпраці до Європейських стандартів системи освіти і вимог сучасної української освіти.

Протягом III етапу експерименту було також визначено фактори та чинники, що впливають на підвищення ефективності освітнього процесу в аспекті дослідження, серед яких створення ефективної системи якості, орієнтованої на залученні інноваційних форм навчання, застосування методів менеджменту якості, співпрацю між учасниками освітнього процесу, підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, комфортне психологічне середовище. Найважливіші чинники – доброзичливі стосунки між здобувачами освіти та викладачами, взаємоповага, взаємодія, партнерство тощо. Було здійснено кількісний та якісний аналіз оцінювання результатів експерименту на основі вироблених теоретико-методологічних критеріїв та впровадження методик і технологій, що впливають на формування системи наступності та професійної мобільності майбутніх педагогів.

У процесі експериментальної діяльності було використано трикомпонентну цілісну педагогічну систему наступності в системі «ліцей-коледж» між комунальним закладом Київської обласної ради «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж» та Шкарівським опорним ліцеєм-гімназією Білоцерківської міської ради, яка передбачала наступність у: становленні особистості, яка вчиться; змісті навчання; методах, формах і засобах навчання; системі «ліцей-коледж». Наступність реалізується також на основі неперервних міжпредметних та міжциклових зв'язків між закладами освіти, а також дотримання наступності через неперервність навчального пізнання, як необхідної умови виникнення нового знання, на основі розробки єдиного скоординованого навчального плану поетапної цілісної підготовки, встановлення зв'язків між новим навчальним матеріалом і попередніми знаннями й уміннями, формування установки на свідоме життєве і професійне самовизначення й закріплення зробленого раніше професійного вибору. В процесі експерименту було наголошено на розвиток інноваційного освітнього середовища коледжу в системі «ліцей-коледж», яке дозволило розвивати інноваційний ресурс особистості майбутніх фахівців та відіграло роль інтегрованого засобу накопичення і реалізації інноваційного потенціалу фахового коледжу. Інноваційний розвиток складається із трьох

взаємопов'язаних компонентів: суб'єктно-ресурсного, матеріально-технічного та технологічного компонентів, які взаємопов'язані між собою та визначають умови його формування. Інноваційне освітнє середовище коледжу значно розвивається шляхом ґрунтовної та системної організації професійної підготовки мобільних майбутніх педагогів, задля інтеграції єдиних цілей і принципів всіх напрямів діяльності закладу освіти (освітні, виховні, організаційно-управлінські, науково-дослідні, просвітницькі, соціокультурні та ін.) на основі розробки, впровадження та перманентного оновлення комплексу взаємопов'язаних програм і проєктів відповідно до всебічних освітніх цілей.

У результаті проведеного діагностування рівня розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у більшості студентів було виявлено базовий рівень розвитку професійної мобільності, що складає 21,3 %, достатній рівень розвитку професійної мобільності проявився у 36,6 % респондентів, і всього 42,1% майбутніх фахівців проявляють його на високому рівні.

У результаті проведеного дослідження за обраними критеріями було визначено рівень сформованості системи наступності в умовах «ліцей-коледж». За *мотиваційно-ціннісним критерієм* виявлено рівень ціннісного ставлення до мобільної поведінки в навчально-професійній діяльності як умови успішності в майбутній професійній діяльності; визначено спрямованість на вдосконалення навчально-професійної діяльності та самовдосконалення; за *когнітивно-діяльнісним критерієм* визначено рівень наявності у здобувачів освіти здатності відбирати раціональні засоби вирішення поставлених завдань, успішно змінювати види діяльності або легко перемикатися з одного виду діяльності, адаптуватися до мінливих умов або засобів вирішення поставлених завдань, ефективно взаємодіяти з іншими людьми, оперативно освоювати нові знання і вміння, застосовувати їх у своїй діяльності; за *рефлексійно-оцінним критерієм* було виявлено рівень досвіду професійної мобільності й сформованості системи наступності, а також проведено аналіз різних навчально-професійних ситуацій і завдань, здійснено рефлексію наявного рівня професійної мобільності, виявлено причини, що стримують її формування.

За результатами проведених досліджень серед мотивів та інтересів до наступності в навчанні за *мотиваційно-ціннісним критерієм* було визначено наступне: бажання бути успішними (74% респондентів), ціннісне ставлення до мобільної поведінки в навчально-професійній діяльності (57% респондентів), позитивне аморфне, пізнавальне, усвідомлене, відповідальне ставлення до наступності в навчанні (57% респондентів), особистісні нестійкі переживання новизни, спонтанного інтересу до навчання (43% респондентів). За *когнітивно-діяльнісним критерієм* було визначено рівень розвитку творчої діяльності майбутніх фахівців (виявлено високий рівень в 63% респондентів, середній – в 32%, низький – 5% респондентів), наявності у студентів комплексу професійних компетентностей тощо. За *рефлексійно-оцінним критерієм* було виявлено високий рівень здатності студентів відбирати

раціональні засоби вирішення поставлених завдань та здатність успішно змінювати види діяльності в 67% респондентів, середній рівень професійної мобільності з виявленням причин, що стримують її формування (28%). У процесі дослідження використано *загальні методи* наукового пізнання, а саме: методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент); методи абстрагування, аналіз і синтез, моделювання тощо.

Протягом формувального етапу було проведено методичні наради адміністрації коледжу та вебінари для викладачів, на яких було проаналізовано можливості спільної діяльності в системі «ліцей-коледж», спрямованої на формування наступності в професійній підготовці майбутніх фахівців, а також складено перспективний план здійснення наступності в системі «ліцей-коледж» щодо удосконалення профорієнтаційної діяльності серед здобувачів освіти. Педагогічним колективом коледжу було здійснено презентацію результатів експериментальної роботи на конференціях, семінарах, практикумах, результати дослідження було оприлюднено на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Формування цифрового освітнього середовища професійного розвитку фахівців в умовах відкритого університету післядипломної освіти» 21-22 червня 2022 року, II Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції 25-26 травня 2023 року, а також на X Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Регіональні культурні, мистецькі та освітні практики» 26 квітня 2023 року, III Науково-практичній конференції «Професійний розвиток в умовах цифровізації суспільства: сучасні тренди», 10-11 листопада 2022 року та інших заходах.

Упродовж звітнього періоду було продовжено навчання здобувачів освіти англійської та польської мов за програмами подвійних дипломів, продовжено співпрацю з міжнародною громадською організацією «Світова Молодіжна Спільнота» з метою вивчення корейської мови викладачами і студентами коледжу, Університетом економіки м. Бидгощ (Польща) з метою організації стажування педагогічних, науково-педагогічних працівників за темою експериментального дослідження.

З метою розвитку готовності студентів до організації та проведення досліджень для членів Студентської ради коледжу було проведено навчання за темою «Основи здійснення педагогічних досліджень» та запропоновано майбутнім фахівцям обрати відповідні теми для написання статей та курсових робіт.

27 квітня 2023 року було проведено *Всеукраїнську електронну науково-практичну конференцію за темою «Система наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів як шлях до європейського стандарту освіти»*. Конференцію організовано на базі Комунального закладу Київської обласної ради «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж» за підсумками I-го та II-го етапів експериментальної роботи та за підтримки ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України та ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Метою конференції було об'єднати зусилля науковців, практиків, державних і громадських діячів щодо

розв'язання актуальних проблем формування системи наступності в освіті та питань розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів в умовах закладів фахової передвищої та вищої освіти, розглянути можливості ефективного використання цифрових технологій для професійної мобільності майбутніх фахівців освіти з урахуванням сучасних цифрових трендів навчання й розвитку особистості XXI століття.

На конференції було представлено основні досягнення науково-експериментальної роботи, концепцію та модель формування системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей-коледж», розкрито концептуальні основи формування системи наступності в розвитку професійної мобільності педагогів комплексу «ліцей-коледж», оприлюднено шляхи упровадженні цільової комплексної програми розвитку комплексу «ліцей-коледж» та розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у здатності їх швидкого реагування на суспільні й освітні виклики в умовах війни, особливо на формування професійної майстерності у процесі проведення студентської педагогічної практики в комплексі «ліцей-коледж», оприлюднено результати проведеного експерименту. За підсумками конференції була прийнята резолюція. Загалом у конференції взяли участь понад 200 педагогів з усіх регіонів України. Сайт конференції: <https://sites.google.com/view/pedcollegekonf23>

За результатами проведеної конференції було підготовлено рукописи публіцистичних та науково-методичних статей щодо роз'яснення основних завдань, ідей експерименту. У квітні 2023 року було підготовлено видання за матеріалами конференції: «Система наступності у розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції / за заг. ред. Л. Г. Кондратової. Біла Церква: Комунальний заклад Київської обласної ради «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж», 2023. 293 с. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734646>

На IV (узагальнювальному) етапі дослідження була проведена апробація розробленого науково-методичного забезпечення експерименту, аналіз результатів експерименту та оцінення його ефективності шляхом визначення співвідношення з метою і завданнями. Було здійснено популяризацію результатів експерименту та поширення досвіду роботи КЗ КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж» шляхом публікацій, виступів на семінарах, конференціях. На цьому етапі було розроблено методичні рекомендації для закладів освіти України щодо впровадження системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів як шляху до європейського стандарту освіти. Було проведено систематичне оброблення емпіричних даних, отриманих впродовж експерименту та здійснено підбиття підсумків завершення експерименту.

На узагальнювальному етапі дослідження було підготовлено рукопис монографії з теми «Система наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей - коледж», яка складається з

теоретичного блоку, в якому висвітлено теоретичні основи професійної мобільності, подано аналіз наукових підходів до визначення поняття «професійна мобільність» та її значення в сучасній освіті та подано аналіз системи наступності в освіті, з акцентом на інтеграцію ліцею та коледжу в процесі формування професійної мобільності, а також описано методологію дослідження, яка описує методи та підходи, використані для аналізу та оцінки професійної мобільності. В другій частині монографії подано опис експериментальної частини, в якій представлено результати дослідження, включаючи опис експериментальної роботи та його основні досягнення, а також представлено модель формування професійної мобільності, що включає концепцію та практичні рекомендації для ефективної інтеграції ліцею та коледжу, надано рекомендації щодо використання цифрових технологій для підвищення професійної мобільності з акцентом на сучасні тренди в освіті. В ході узагальнювального етапу підготовлено методичні рекомендації для педагогів за темою «Система наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів», які містять теоретичні аспекти з питання «професійна мобільність», системи наступності в освіті від принципів та механізмів наступності між ліцеєм та коледжем до опису наступності у формуванні професійної мобільності. Подано практичні рекомендації щодо стратегії, техніки для підвищення професійної мобільності, інтеграції цифрових технологій в освітньому процесі.

На IV етапі було проведено вихідне діагностування з проблем експерименту, яке охопило студентів та педагогічний колектив КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічним фаховим коледжем», а також учнів та педагогічний колектив Шкарівського опорного ліцею - гімназії Білоцерківської міської ради.

На підставі даних психологічного дослідження щодо рівня формування системи наступності в межах освітньої, наукової, управлінської діяльності Білоцерківським гуманітарно-педагогічним фаховим коледжем та Шкарівським опорним ліцеєм-гімназією Білоцерківської міської ради наступність розглядалась як педагогічний феномен, що має складну структуру та провідні напрями. Нами виокремлено основні напрями наступності у навчанні й вихованні випускників ліцею, гімназії, які в майбутньому стають студентами педагогічного коледжу як то: наступність у змісті, методах, формах, засобах навчання, а також у педагогічних вимогах до особистості вихованців. На початку експерименту за результатами проведених досліджень спостерігалась наступність у навчанні й вихованні на рівні 25%, наступність в управлінні закладом освіти на рівні 13%, система профорієнтаційної роботи та рівня підготовки випускників ліцею до майбутньої професійної діяльності складала всього 26%. Завдяки організації спільної діяльності педагогічних колективів коледжу і ліцею, програми, системи співпраці та взаємодії поступово протягом експериментальної діяльності була сформована система наступності між закладами освіти. Так, по завершенню експерименту отримано наступні показники: наступність у навчанні й вихованні складає 73

%, різниця між показниками початкового і фінального етапу експерименту складає 45%. Педагогічних та науково-педагогічних працівників коледжу та ліцею було залучено до навчання на тематичних, профільних, авторських курсах підвищення кваліфікації, майже у повному складі колективи неодноразово підвищили рівень професійної та цифрової компетентності та підвищили свій фаховий рівень у вмінні застосовувати інноваційні технології навчання, упровадженні цифровізації освітнього процесу та розбудові цифрового освітнього середовища закладів освіти, особливо в період викликів, внаслідок пандемії та воєнних дій, російської агресії. Педагоги мали можливість апробувати нововведення в освітній, виховній та профорієнтаційній діяльності на багатьох міжнародних, всеукраїнських науково-практичних заходах та у процесі проведення серії майстер-класів й тренінгів разом з Центральним інститутом післядипломної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України. Істотні позитивні зміни відбулись на рівні управління закладом освіти з 13 % - показники зросли до 58% (різниця склала 45%) та в межах профорієнтаційної роботи з 26% - по завершенню експерименту зросла до 61 % (різниця 36%). Так, протягом експерименту понад 27 випускників ліцею обрало педагогічну професію та стали студентами педагогічного коледжу.

Отже, протягом експерименту відбулись позитивні зміни у формуванні системи наступності в межах «ліцей - коледж». Але другим аспектом нашого дослідження стало питання розвитку професійної мобільності майбутніх фахівців коледжу та випускників ліцею. На основі проведених досліджень та обраного діагностичного інструментарію було порівняно показники початкового та завершального етапу дослідження за обраними критеріями: *мотиваційно-ціннісним, когнітивно-діяльнісним, рефлексійно-оцінним*. Так за мотиваційно-ціннісним критерієм рівень розвитку професійної мобільності на початку експерименту складав 23 %, а по завершенню 57% (різниця 34%). Серед показників цього критерію значно зросли бажання студентів та випускників ліцею бути успішними (на фінальному етапі було виявлено 74% респондентів), ціннісне ставлення до мобільної поведінки в навчально-професійній діяльності (57% респондентів, у порівнянні з початковим етапом 29%, різниця стала складати 28 %), позитивне аморфне, пізнавальне, усвідомлене, відповідальне ставлення до наступності в навчанні (57% респондентів, а на початку воно складало всього 17%, різниця 40%), особистісні нестійкі переживання новизни, спонтанного інтересу до навчання (43% респондентів, а на початку 24%, різниця 19%). За когнітивно-діяльнісним критерієм було визначено рівень розвитку творчої діяльності майбутніх фахівців (виявлено високий рівень по завершенню експерименту в 63% респондентів, середній – 32%, низький – 5% респондентів, хоча на початку високий складав всього 31%, середній 38%, низький 31%), наявності у студентів комплексу професійних компетентностей тощо. За рефлексійно-оцінним критерієм було на завершальному етапі виявлено високий рівень

здатності студентів відбирати раціональні засоби вирішення поставлених завдань та здатність успішно змінювати види діяльності в 67% респондентів, середній рівень професійної мобільності з виявленням причин, що стримують її формування (28%), хоча показники початкового етапу складали 31% високого рівня, середнього рівня 11%.

У цілому проведена робота довела, що на основі проведеного дослідження була побудована інноваційна система наступності між педагогічними колективами, учнівським й студентським колективами. Водночас протягом експерименту в системі наступності було прослідковано значне зростання рівня розвитку професійної мобільності студентів за обраними критеріями. Так, в цілому на початку проведення експерименту ми мали наступні результати: студенти коледжу та випускники ліцею продемонстрували рівень розвитку професійної мобільності - 12% високий рівень, 57% - середній, 31% низький рівень, то по завершенню експерименту показники значно покращились. По завершенню експерименту демонстрували 33% високий рівень, 64% - середній, 3% низький рівень, учні середньої та старшої школи: 39% високий рівень, 61% - середній, показники низького рівня не зафіксовано. Результати дослідження в кінці експерименту щодо формування різнобічно розвиненої особистості учнів ліцею, яке проходило в інтегрованому освітньому середовищі, значно змінилися. В цілому за даними на завершення експерименту відбулись позитивні зміни у розвитку професійної мобільності майбутніх фахівців в системі наступності між коледжем і ліцеєм. Високий рівень професійної мобільності в системі наступності «ліцей-коледж» збільшився на 31%, достатній на 28%, а низький рівень зменшився в середньому на 39%.

У процесі експериментальної діяльності було використано трикомпонентну цілісну педагогічну систему наступності в навчанні, яка передбачала наступність у становленні особистості, яка вчиться; наступність у змісті навчання; наступність у методах, формах і засобах навчання. Наступність в освітньому процесі реалізується на основі неперервних міжпредметних та міжциклових зв'язків, а також дотримання наступності через неперервність навчального пізнання як необхідної умови виникнення нового знання на основі розробки єдиного скоординованого навчального плану поетапної цілісної підготовки, встановлення зв'язків між новим навчальним матеріалом і попередніми знаннями, уміннями, компетентностями, формування установки на свідоме життєве й професійне самовизначення та закріплення зробленого раніше професійного вибору.

За результатами експерименту було зроблено висновок, що формування системи наступності у розвитку професійної мобільності майбутніх фахівців можлива за наступних педагогічних умов:

розроблення й впровадження системи наступності у комплексі «ліцей-коледж», побудованої на засадах спільної взаємодії та співпраці двох закладів освіти: ліцею та гуманітарно-педагогічного фахового коледжу в професійній

підготовці компетентних, конкурентоздатних майбутніх фахівців, здатних до розвитку професійної мобільності та здатних до самоосвіти, самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення протягом життя;

створення інноваційного освітнього середовища коледжу як педагогічно доцільно організованого простору життєдіяльності студентів, який сприяє розвитку професійної мобільності та інноваційного ресурсу особистості майбутніх фахівців, як інтегрований засіб накопичення і реалізації інноваційного потенціалу фахового коледжу в професійній підготовці майбутніх вчителів, що складається із взаємопов'язаних компонентів: суб'єктно-ресурсного, матеріально-технічного та технологічного;

розвитку творчого потенціалу студентів у процесі формування професійної мобільності майбутніх фахівців, творча діяльність студентів дозволяє забезпечувати якісно нові результати, що характеризуються неповторністю, оригінальністю, суспільно-історичною унікальністю та мають соціальну значущість;

створення науково-методичного супроводу розвитку професійної мобільності майбутніх учителів у комплексі «ліцей-коледж», що засноване на концептуальних засадах фахової передвищої освіти в гуманітарному, мистецькому, інклюзивному, соціально-педагогічному та дизайнерському напрямках підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Протягом експериментальної діяльності було з'ясовано і визначено шляхи формування системи наступності у розвитку педагогічної мобільності майбутніх педагогів, розроблено, адаптовано та упроваджено концепцію та модель формування системи наступності у розвитку педагогічної мобільності майбутніх педагогів, розроблено методику перевірки ефективності впровадження моделі в практику, а також розроблено практичні рекомендації для закладів освіти України щодо впровадження досвіду системи наступності у розвитку педагогічної мобільності майбутніх педагогів.

Отже, використані технології, методи й форми роботи стали важливими педагогічними механізмами, які визначили ефективність освітнього процесу шляхом отримання об'єктивної інформації про наявний рівень сформованості системи наступності у розвитку педагогічної мобільності майбутніх педагогів.

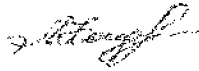
Результати експерименту в цілому довели, що освітній процес в ліцеї та коледжі має базуватися на компонентах й напрямках системи наступності у розвитку педагогічної мобільності майбутніх педагогів, а запорукою успішного розвитку професійної мобільності студентів є *впровадження системи наступності*, побудованої на засадах спільної взаємодії та співпраці двох закладів освіти - ліцею та гуманітарно-педагогічного фахового коледжу в професійній підготовці компетентних, конкурентоздатних майбутніх фахівців, здатних до розвитку професійної мобільності, самоосвіти, самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення протягом життя.

З огляду на вищезазначене, враховуючи кількісний та якісний аналіз результатів експерименту, зазначаємо, що гіпотеза дослідження підтверджена, процес формування системи наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів в комплексі «ліцей-коледж» є ефективним, досвід роботи з цього напрямку експериментальної діяльності може бути використаним у практичній роботі закладів освіти України.

Науковий керівник,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент Центрального
інституту післядипломної
освіти Державного закладу
вищої освіти

«Університет менеджменту
освіти»

НАПН України

Людмила КОНДРАТОВА

Науковий керівник,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент Центрального
інституту післядипломної
освіти Державного закладу
вищої освіти

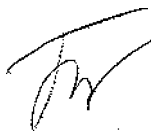
«Університет менеджменту
освіти»

НАПН України

Валерій РУЖИЦЬКИЙ

Координатор,
методист вищої категорії
ДНУ «Інститут модернізації
змісту освіти»

Людмила ПАВЛОВА

Підпис Павлової Л.М., методиста
вищої категорії
відділу інноваційної діяльності
та дослідно-експериментальної
роботи ДНУ «Інститут
модернізації змісту освіти»
засвідчую

Начальник відділу кадрів
ДНУ «Інститут модернізації
змісту освіти»

Ганна МАРЧЕНКО

В.о. генерального директора
директорату шкільної освіти

Інна КІЛЬДЕРОВА

